

“De rapporten met het antibioticagebruik op het bedrijf hebben een belangrijke rol gespeeld in de behaalde reductie van 40,3%.”

Antibioticagebruik: wat vertellen de data ons?

Begin vorige week presenteerde kenniscentrum Amcra de gegevens van het antibioticagebruik. Dat lag vorig jaar 7,6% lager dan in 2018, zodat we het totale gebruik al met 40,3% wisten te reduceren ten opzichte van 2011. Maar toch moeten de cijfers nog verder omlaag. Amcra wil dat we er tijdens de volgende beheerovereenkomst – die moet lopen van 2021 tot 2024 – in slagen om in de buurt van de Europese mediaan van 60 mg/PCU te geraken. Wanneer we eind 2020 de vooropgestelde reductie van 50% tegenover 2011 zouden bereiken, moeten we daarvoor nog 15% extra zakken.

Els Goossens, adviseur Diergeneeskunde Studiedienst Boerenbond en Patrick Dieleman

Antibiotica blijven van groot belang in menselijke en dierlijke geneeskunde. Maar bacteriën ontwikkelen mechanismen die ze ongevoelig maken tegen antibiotica. Antibioticaresistentie doodt wereldwijd naar schatting 700.000 mensen per jaar. Als we er niet in slagen verdere antibioticaresistentie af te remmen, kan dit nog exponentieel toenemen en het behandelen van dieren onmogelijk maken. Daarom wordt het antibioticagebruik in de veeteelt van dichtbij opgevolgd, zowel op nationaal, Europees als op wereldvlak. Het verminderen van het gebruik van antibiotica is daarbij het doel. In het elfde BelVetSac-rapport gebruikt men kengetallen als kg per biomassa, behandeldagen, mg/PCU en cumulatieve reducties. Deze verdienen eerst wat duiding.

Data uit de verkoop van antibiotica

Het gebruik van antibiotica wordt sinds 2007 opgevolgd op basis van de verkoop van antibiotica. De groothandel van diergeneesmiddelen is verplicht om jaarlijks door te geven hoeveel kg van elk soort antibioticum er verkocht is. Ook de mengvoederindustrie geeft door hoeveel kg er in

het diervoeder is gemengd. Om rekening te houden met eventuele fluctuaties in de aantallen dieren, wordt voor België de dierlijke productie uitgedrukt in totale kilogram biomassa. Dit biomassagetel wordt berekend aan de hand van de geslachte dieren aantallen (rund, varken en pluimvee) en het aanwezige melkvee. De totale hoeveelheid verkochte antibiotica gedeeld door het tonnage aanwezige dieren geeft het verbruik weer in mg/kg biomassa. Dit kengetal, waarnaar jaarlijks gerefereerd wordt in het BelVetSac-rapport (*Belgian Veterinary Surveillance of Antimicrobial Consumption*) is niet ideaal en kan kritisch bekeken worden, maar is wetenschappelijk onderbouwd en laat toe om het antibioticagebruik in België jaarlijks op te volgen. Eind 2019 werd 87,4 mg/kg biomassa-antibiotica gebruikt in België, een cumulatieve reductie van 40,3% ten opzichte van het referentiejaar 2011.

Vergelijking met onze buurlanden

Het blijft belangrijk om ons te vergelijken met onze buurlanden, zeker die landen met een vergelijkbare dierlijke productie. Bij het laatste Esvac-rapport (*European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consump-*

tion) gaven 31 landen hun verkoopdata door over hun antibioticagebruik in 2017. Europa gebruikt de *population correlation unit* (PCU) als noemer, in plaats van onze mg/kg biomassa. Er zijn enkele verschillen met de totale biomassa die in het BelVetSac-rapport gebruikt wordt. Men houdt bijvoorbeeld rekening met exportcijfers uit Eurostat en rekt ook konijnen en paarden mee. Europa moet wachten op deze cijfers, en het Esvac-rapport komt in regel 2 jaar later. Eind 2017 werd in België 131,3 mg/PCU aan antibioticagebruik gerapporteerd, wat ons in de top 10 van de meest verbruikende landen plaatst. Er is een vaste verhouding tussen mg/biomassa en mg/PCU.

Gebruik op bedrijfsniveau: BD100

Het gebruik weergegeven in mg/kg biomassa is interessant om nationaal het antibioticagebruik op te volgen. Maar dit laat niet toe om de verschillende sectoren te volgen en geeft ook geen indicatie van het gebruik op bedrijfsniveau. Sinds 2016 is de dierenarts verplicht om elke verschaffing of toediening van antibiotica bij varkens, pluimvee of kalveren te registreren. De dierenarts geeft het product en de ▶



Jeroen Dewulf, Amcra:

“We gaan de voet nog niet van het gaspedaal halen!”

Drie reductie-doelstellingen

- 1** Tegen 2017:
Een reductie met 50% van met antibiobiotica gemedicineerde voeders;
- 2** Tegen 2020:
Een reductie met 75% van het gebruik van de kritische antibiotica;
- 3** Tegen 2020:
Een reductie met 50% van het gebruik van antibiotica in het algemeen.

diercategorie aan, zodat een accuratere dosis per gemiddeld dier berekend kan worden, gecorrigeerd bij langwerkende antibiotica. Het kengetal BD100 (aantal behandeldagen op 100 dagen) geeft het % behandeldagen met antibiotica. Nederland gebruikt men de dierdagdosering, de som van de behandelbare kilogrammen op een bedrijf aanwezig over een jaar, gedeeld door het gemiddeld aantal kilogrammen dier op een bedrijf aanwezig.

Met het BD100-kengetal weet een bedrijf zijn gebruik voor elke categorie dieren, en kan men bedrijven ook onderling met elkaar vergelijken. De houders van varkens, pluimvee en kalveren krijgen nu al enkele jaren een benchmarkrapport, waarin duidelijk wordt of ze bij de 10% grootgebruikers horen, nog kunnen verbeteren of prima scoren. De rapporten bevatten ook informatie over de gebruikte antibiotica. Aan de hand van dit kengetal, kunnen ook dierenartsen gebenchmarkt worden. De rapporten hebben in grote mate bijgedragen aan de sensibilisering en het verminderde antibioticagebruik. Dit BD100-kengetal zal nog aan belang winnen, omdat het onafhankelijk is van import en export, en een weergave is van het reële gebruik op het bedrijf en in die diercategorie. Melkveehouders kunnen binnenkort hun eerste bedrijfsrapporten verwachten.

De Belgische aanpak

Tijdens de voorstelling van de jaarcijfers legde Dries Minne van het Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten uit dat de Belgische overheid ervoor gekozen heeft om antibioticareductie samen met de sector aan te pakken. Om dit te coördineren werd in 2012 Amcra opgericht. De reductiecijfers worden vergeleken met 2011, het jaar vóór de oprichting. Er werden drie reductiedoelstellingen vooropgesteld (zie hiernaast). Twee van de drie werden al bereikt, maar we moeten nog een inspanning leveren om ook de derde, een reductie met 50% van het totale gebruik van antibiotica tegen eind 2020, te behalen. “We kunnen besluiten dat het systeem van coregulatie werkt, maar het is

noodzakelijk om onze inspanningen nog verder op te drijven.”

De cijfers

Amcra-voorzitter Jeroen Dewulf presenteerde de nieuwste cijfers voor 2019. Eind vorig jaar zaten we voor die derde doelstelling op 40,3% reductie in vergelijking met 2011. De verkochte hoeveelheid actieve stof daalde met 10,7% (medicijnen) en 8% (gemedicineerde voeders). Uitgedrukt ten opzichte van het totaalgewicht van onze veestapel leverde dit een daling van het antibioticaverbruik op tussen 2018 en 2019 met 7,6%. “Deze resultaten zijn niet de verdienste van Amcra, maar wel van de veehouders. Dit mag gezien worden, het is veel beter dan wat gerealiseerd werd in de humane geneeskunde. We haalden goed 40%, maar ons doel is 50% tegen eind dit jaar. We hebben maar een half jaar meer. Dit is een bijzonder jaar, maar we zien geen redenen dat de huidige trend zou wijzigen. Het is niet onmogelijk als we opnieuw 10% zakken en de biomassa stabiel blijft of licht stijgt.”

Maar er wachten nog uitdagingen. “België stond in 2017 binnen de EU nog op de zevende plaats qua verbruikte hoeveelheid antibiotica. Met de dalingen van 2018 en 2019 verwachten we dat we iets meer opschuiven in de richting van de middenmoot, waar we vinden dat we thuishoren. Het reductieplan 2021-2024, dat we momenteel aan het voorbereiden zijn, moet ons helpen om daar te geraken. Dan moeten we naar een gebruik van 60 mg/PCU of 50 mg/kg biomassa tegen 2024. We gaan de voet nog niet van het gaspedaal halen!”

Nieuw actieplan

Om een verdere reductie te kunnen bereiken, wil Amcra in de loop van de volgende jaren de groep van gemonitorde diersoorten uitbreiden. “We hebben ons tot nu toe vooral geconcentreerd op varkens, pluimvee en vleeskalveren”, vertelt Fabiana Dal Pozzo, coördinator van Amcra. “We willen dit uitbreiden naar de gezelschapsdieren en ook de rundveesector zal meer actie moeten ondernemen.”

Vervolgens lichtte ze de verschillende objectieven toe:

1. Diersoortspecifieke doelstellingen op bedrijfsniveau

“We willen per sector bekijken wat realistische doelstellingen zijn. Daarnaast zullen maatregelen nodig zijn voor de grootverbruikers of probleembedrijven in elke sector. We streven naar maximaal 1% grootverbruikers in elke sector.”

2. Het totaal gebruik evolueert tegen 2024 naar het mediaan gebruik in Europa

Daartoe moet het totaal gebruik 50 mg/kg biomassa worden. Dit is een reductie met 65% ten opzichte van 2011.

3. Het maximaal gebruik van colistine moet in 2024 1 mg/kg zijn

Dit was 4,47 mg/kg in 2011. Het gebruik is al aanzienlijk verminderd, maar colistine is belangrijk in de menselijke geneeskunde en wordt door Europa nauwgezet opgevolgd.

4. Reductie met 75% van met antibiotica gemedicineerde diervoeders (was al 71,2% in 2019)

Naast objectieven zijn er ook enkele actiepunten voor de komende jaren. Het systeem van datacollectie – dat al bestaat voor varkens, pluimvee en vleesrunderen – wordt uitgebreid naar melkvee en andere dieren. “Het is belangrijk dat iedereen betrokken wordt bij diezelfde collectieve actie. We willen tegen 2024 ook een datacollectiesysteem voor de gezelschapsdieren en ook benchmarking voor de dierenartsen die actief zijn met paarden en gezelschapsdieren.” Probleembedrijven of grootgebruikers moeten opgevolgd worden en zullen individueel gecoacht worden. Daarnaast wil Amcra verder inzetten op opleiding, sensibilisering en educatie. Ook zal men bijzonder veel aandacht besteden aan preventie (voeding, waterkwaliteit, vaccinatie ...). Dat is belangrijk om infecties te voorkomen. ■

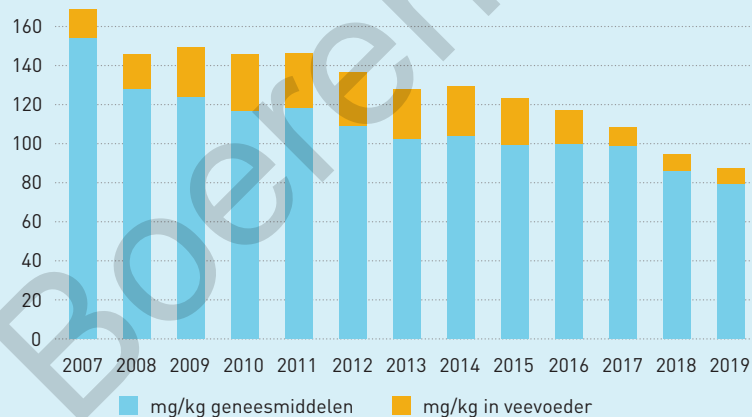
i Het integrale rapport over 2019 kan je inkijken op <https://belvetsac.ugent.be>

© TIVAN WIEMANS

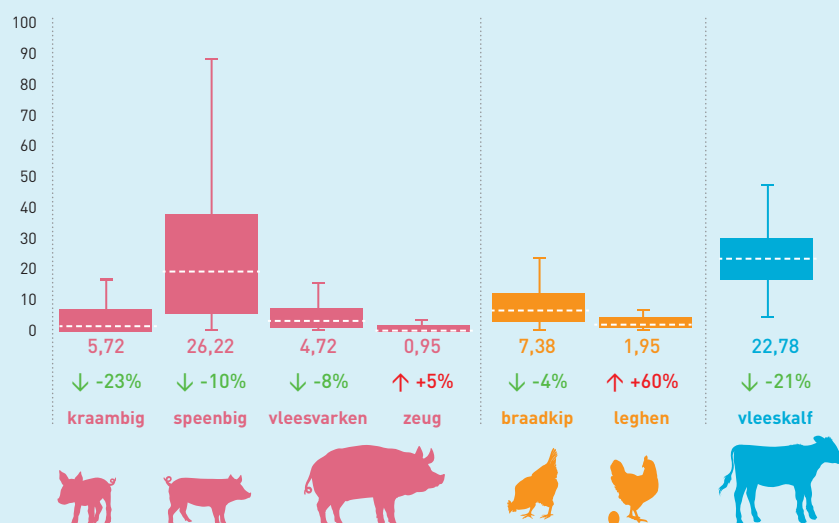


Dankzij sterke inspanningen van de sector daalde het gebruik van gemedicineerde voeders al met 71,2%.

Evolutie van het gebruik van antibiotica in België via geneesmiddelen en voeders



Aantal behandeldagen met antibiotica op 100 dagen aanwezig op het bedrijf



Voor elke diercategorie wordt de spreiding van het antibioticagebruik over de bedrijven met die diercategorie getoond. De witte lijn in het balkje en het getal eronder zijn de mediaan voor 2019. Dit wil zeggen dat 50% van de bedrijven minder en 50% meer gebruikt. Eronder wordt de evolutie t.o.v. 2018 getoond.

© BRON: BELVETSAC-RAPPORT 2019